

HENNY THIJSSING-BOER

Toen de nachtegaal
zong

ABCOUDE

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK

Toen Janna zei: ‘Ze moet hier weg, d’r zit niks anders op,’ zag Albert Oosterhoff aan de vastberaden trek om haar mond dat tegenspraak volkomen nutteloos was. Wanneer het om dingen ging die erop aankwamen, was Janna de baas in huis. Haar wil was wet, zo was dat geweest al de jaren dat ze getrouwd waren en zo zou het wel altijd blijven. Was hij misschien iets te gemakzuchtig? Hij wist het niet, tilde er in elk geval niet zwaar aan. Alles went, dacht hij. Over het algemeen was Janna een best wijfje, een goede huisvrouw. Ze was proper, spaarzaam en niet bang vuile handen te krijgen.

Dat was al heel wat. Dat hij op de tweede plaats kwam omdat Klaas-Jan, hun enige zoon, vanaf zijn geboorte – nu alweer vierentwintig jaar geleden – onmiddellijk de eerste plaats had ingenomen, nam hij de jongen niet kwalijk. Dat was Janna’s schuld. Zij hield van hem op een haast ziekelijke manier. Met dat feit

had hij zich allang verzoend. Om de lieve vrede in huis te bewaren deed hij er vaak maar het zwijgen toe. Maar als het om Corrie ging, zoals nu het geval was, kwam heel zijn wezen in opstand. Corrie was nu eenmaal zijn oogappeltje. Vanaf het ogenblik dat zij als een wurm van enkele weken oud, bij hen in huis was gekomen, had hij haar in zijn hart gesloten. Op zijn heel eigen, stille manier. Omdat hij zo zielsgraag een eigen dochter had willen hebben? Omdat hij diep medelijden had met het schepseltje dat nergens part of deel aan had, maar dat toch dreigde de dupe te worden van een ongekend drama.

Hij had Janna destijds bewonderd toen zij heel beslist zei: ‘O nee, geen sprake van! Dat wurm gaat niet naar een tehuis of een of andere inrichting, ze komt bij ons in huis. Ik zal haar grootbrengen en intussen proberen te vergeten...’

Klaas-Jan was drie jaar toen Corrie kwam. Hij had opeens een kleine zus om mee te spelen en op gezette tijden behoorlijk ruzie te maken. Maar dat was niet erg. Corrie, klein als ze was, beet wel van zich af.

Toen nog wel...

Ze zouden zo met hun viertjes een mooi,

harmonisch gezinnetje zijn geweest als Janna's voorliefde voor Klaas-Jan niet zo duidelijk was geweest... en zo fnuikend. Klaas-Jan werd door en door verwend, en groeide op tot een onmogelijk ventje, maar Janna zag dat niet. Veel te vroeg beschouwde zij de jongen als volwassen en ze bepraatte meer met hem dan goed was. Soms ging het over onnozele dingen als het kopen van een nieuwe jurk of de aanschaf van een stuk meubilair, maar ook belangrijkere zaken besprak ze met Klaas-Jan. Albert haalde er maar zijn schouders over op. Maar eens, toen ze dat grote geheim dat omwille van Corrie verzwegen had moeten blijven, aan Klaas-Jan verraadde, was hij ontzettend kwaad geworden. Hij had tegen Janna getierd en gebruld, hij had haar in zijn niet te stuiten woedeaanval iets kunnen doen, maar het had geen zin meer. Het kwaad was al geschied: Klaas-Jan wist voortaan dat Corrie zijn eigen zusje niet was en hij kende bovendien haar verleden. Dat lamlendige verleden waaraan het wicht geen schuld had, maar waaronder ze door de jaren heen steeds dieper gebukt leek te gaan. Klaas-Jan had zijn moekes vertrouwen diep beschaamd. Hij had haar beloofd te zullen zwijgen, maar in plaats daar-

van hield hij Corrie bij stukjes en beetjes haar verleden voor, op een treiterige manier en vol minachting. Janna haalde daarover nogal laco-
niek haar schouders op. ‘Nou ja, dan weet ze het maar! Eens moet ze het toch horen en ze kan het volgens mij beter van Klaas-Jan verne-
men dan van een vreemde. Al met al heeft de jongen ons van een moeilijke taak verlost, Al-
bert!’

Ach, waarom was Janna zo stekeblind en zag ze niet wat er van haar jongen geworden was? Waarom had ze al evenmin in de gaten hoe Corrie was opgegroeid tot een lief, zacht-
aardig meidje? Zou het wichtje aanvoelen dat ze door Janna niet als een dochter werd be-
handeld maar eerder als een... inwonende meid? Hoewel Corrie met hem, haar oom Al-
bert, in spaarzame, onbewaakte ogenblikken weleens vertrouwelijk wilde zijn, had ze dit soort dingen nooit met hem besproken. Mis-
chien zag ze ertegen op. Ze moest immers dankbaar zijn, dat had Janna haar wel inge-
prent. Dankbaarheid en dienstbaarheid moest ze tonen, en wat kreeg het wichtje daarvoor terug? De aai, het lieve woord, het gebaar, de blik waaruit genegenheid sprak, al de liefde die Corrie verdiende, gaf Janna aan Klaas-Jan.

Over de vraag hoe Corrie later terecht zou komen, had Albert zich nooit veel zorgen gemaakt. Zo'n mooi en lief meisje zou ongetwijfeld een man vinden die haar gelukkig kon maken, was zijn overtuiging. Een eerlijke vent zou haar haar verleden niet verwijten, die zou van haar houden om haar zelf. Omdat zij, ondanks dat verschrikkelijke, een goed mens was geworden.

Over zijn eigen zoon had hij zich veel meer zorgen gemaakt. Want welk verstandig, gezond denkend meisje, hier van het dorp, zou haar oog op een jongen als Klaas-Jan laten vallen? Hij mocht dan moekes liefste zijn, haar mooiste was hij bij lange na niet! Doordat Janna hem vanaf zijn geboorte vol had gepropt met te veel en te vette kost, was hij als volwassene veel te dik. Hij was nog maar vierentwintig jaar en al haast kogeltje rond! Zijn weke buik pilde over zijn broekriem, zijn gezicht was bol en pafferig waardoor zijn ogen op spleetjes leken. Zijn hele wezen drukte slapheid van karakter uit. Dat had hij aan zijn moeke te wijten.

Toch had Albert Oosterhoff tot zijn verbazing bemerkt dat hij zich in dit opzicht geen zorgen over zijn zoon hoefde te maken. Op

een dag bracht Klaas-Jan een meisje thuis, Renske Riemer heette ze. Hij vertelde dat het menens was tussen hen beiden en dat zij zich in stilte al hadden verloofd. Albert wist niet wat hij hoorde. Renske was geen uitgesproken schoonheid, maar ze was een gaaf, fris dorpswichtje. Haar vader had op het dorp een kui-perij en was tevens klompenmaker. Kon Renske geen betere partij kiezen dan Klaas-Jan Oosterhoff, wiens pa maar een onbeduidend keuterboertje was? Hij kon er met zijn pet niet bij wat Renske in zijn zoon zag, maar hij zou met zijn achtenveertig jaar wel te oud zijn om te begrijpen dat liefde soms stekeblind maakt.

Klaas-Jan zou over afzienbare tijd in het huwelijksbootje stappen en Renske Riemer zou er waarschijnlijk nooit achter komen waarom Corrie opeens uit huis moest... Janna zou haar jongen beschermen, recht praten wat zo krom als een hoepel was. Renske zou nooit weten dat hetgeen zich hier vanavond had afgespeeld, niet voor de eerste keer gebeurde. Klaas-Jan had het Corrie vaker moeilijk gemaakt. Omdat hij gewend was te krijgen wat hij begeerde, had hij zijn handen weer eens niet thuis kunnen houden. Gelukkig was hij

ook deze keer van een koude kermis thuisgekomen, want Corrie had zich verweerd. Zij kwam ongeschonden uit de strijd te voorschijn, hij daarentegen met een wang die tot bloedens toe was opengekrabd!

Wat een consternatie vanavond. En dan te bedenken dat Janna en hij niet langer dan een goed halfuur weg waren geweest! Janna had, dadelijk na het eten, het plan opgevat om eens bij kennissen in het dorp te gaan buurten. Een kop koffie halen, een pijp volpraten, dat verzette toch eventjes je gedachten na een dag hard werken, daar was hij het volkomen mee eens. Ze hadden een waslap over hun gezicht gehaald en zich in hun lopersgoed gestoken. Vreemd was dat, zo doordeweeks je net te broek aan en een schone boezeroen. Het gaf je een ietwat feestelijk gevoel alsof er ik-weet-niet-wat zou gaan gebeuren. Nou, dat was dan ook zo, al was de afloop in het geheel niet feestelijk geweest!

Toen ze bij het huisje van Piet en Trui Zwaagman aankwamen, bleken de vogels te zijn gevlogen. Van een buurvrouw die hen aan de deur zag morrelen en meteen naar buiten kwam, vernamen ze dat Piet en Trui op de koffie waren bij hun getrouwde dochter die

een paar straten verderop woonde. Spijtig, maar niks aan te doen. Janna mokte teleurgesteld: ‘Hebben we ons daarvoor omgekleed, voor pakweg tien minuten?’

Hij had toen voorgesteld dat ze een ommeetje zouden maken; het weer was goed en dan waren ze niet voor niets van huis gegaan. Ze hadden wat rondgekuierd en waren nog even naar hun akker, die aan het Smeltenspad lag, gelopen. Die dag had hij hard gewerkt, zodat het land er nu mooi geploegd en geëgd bij lag. Morgen konden de pootaardappelen erin! Hij had Janna een handje klei laten voelen en zij was het met hem eens: deze akker moesten ze vooral aanhouden. De grond was oergezond, de opbrengst zou niet tegenvallen.

Hij had volop genoten van de kuiering met Janna. Hij en zijn vrouw, ze kwamen langzaam aan al een beetje in de herfst van hun leven. Ze waren tevreden met elkaar en met hun bestaan.

Hoe je eigen zoon die tevredenheid kan berven, beseftte hij bij hun thuiskomst. Toen Janna en hij het achterhuis binnenstapten, hoorden ze Klaas-Jan tieren: ‘Lelijke meid, dit zet ik je betaald! Ik zeg het tegen moeke, als je dat maar weet!’ De stem van Corrie was

veel zachter en er klonk een snik in, leek het.

‘Pas jij maar op dat ik het niet tegen Renske vertel! Als zij jou morgen zo ziet, hoop ik dat ze veel zal gaan begrijpen!’

Waar Corrie op doelde met dat: als zij je zo ziet, snaptten Janna en hij ogenblikkelijk toen ze het woonkeukentje binnenstapten. Corrie stond tegen een van de bedsteedeuren geleund. In haar ogen stond nog angst te lezen, en schrik, en vernedering. Klaas-Jan stond voorovergebogen bij de gootsteen en depte met een natgemaakte zakdoek zijn wang. Hij schrok niet eens van hun onverwachte binnenkomst. Hij leek van geen schuld bewust, maar keerde dadelijk zijn wang naar Janna toe. ‘Kijk eens, moeke, dat heeft zij gedaan...’ Over zijn linkerwang, van zijn slaap tot haast aan zijn kin, liep een schram waaruit traag bloed sijpelde.

‘Ach, heden nog toe!’ kreet Janna, terwijl ze de zakdoek van Klaas-Jan overnam. Ze maakte die opnieuw vochtig en bette vervolgens eigenhandig de bloederige schram. ‘Een krab van vurige nagels, dat doet altijd zo zeer...’ Ze keek bij deze woorden over haar schouder beschuldigend naar Corrie.

Hij, Albert, zag hoe er tranen in Corries